

„Postpravdivá éra“: ještě nikdy nebyla důvěra v evropské statistiky tak důležitá

Ve své zprávě z roku 2016 vyzývá Evropská poradní komise pro dohled nad statistikou (ESGAB) k ještě většímu úsilí o zajištění důvěry v evropské statistiky. Nedávná politická kampaň v USA a kampaň ve Spojeném království v souvislosti s referendem ukázaly, jak rychle se mohou statistiky zdánlivě založené na faktech šířit a uvést širokou veřejnost v omyl^{1,2}. Předseda ESGAB Martti Hetemäki uvedl, že „žijeme v éře „postpravdivé“ politiky, kdy jsou některá významná politická prohlášení založena na nevhodných či zavádějících údajích. Statistické úřady by měly uživatele upozorňovat na zdroje a kvalitu údajů používaných v oficiálním prostředí.“

Přestože bylo vždy možné prezentovat statistiky zavádějícím způsobem, z vysokého počtu institucí, agentur a odborníků, kteří dnes produkují údaje, nezbytně vyplývá, že statistická „fakta“ lze poskytovat ohledně nejrůznějších témat, v různé kvalitě a občas s rozporným vyzněním. Podle Kodexu evropské statistiky nesou statistické úřady odpovědnost za to, aby byly oficiální statistiky v politických debatách řádně prezentovány.

ESGAB tudíž doporučuje, aby se statistické úřady nejen veřejně vyjadřovaly ke kritizování a zneužívání oficiálních statistik, ale aby též v odůvodněných případech kvalitu svých statistik důrazně hájily. Doporučuje rovněž, aby byl význam oficiálních statistik jakožto veřejného statku a nezbytného nástroje politik lépe prezentován široké veřejnosti.

Vzhledem k četným zdrojům dat (průzkumy, registry či obchodní databáze) zastává ESGAB názor, že analýza takových údajů vyžaduje zvláštní kvalifikaci, a to zvláště v evropském kontextu, kde je základním požadavkem srovnatelnost údajů z různých zemí. Zpráva se zmiňuje o probíhající činnosti zaměřené na určení potřebných odborných dovedností a na řešení jejich nedostatku.

V rámci evropského statistického systému obecně platí, že kodex je řádně dodržován. ESGAB uznává, že v řadě oblastí určených v nedávných vzájemných hodnoceních a předchozích zprávách ESGAB bylo dosaženo pokroku, a upozorňuje na oblasti, v nichž je zapotřebí pokročit ještě výrazněji. Mezi ně patří nábor a propouštění vedoucích pracovníků Eurostatu a národních statistických úřadů, vývoj srovnatelných informací o nákladech na tvorbu statistik, větší používání administrativních údajů a koordinace s jinými vnitrostátními orgány produkujícími evropské statistiky.

¹ The Economist, 10. září 2016, „Art of the lie“ (<http://www.economist.com/news/leaders/21706525-politicians-have-always-lied-does-it-matter-if-they-leave-truth-behind-entirely-art>)

² William Davies, 24. srpna 2016, „The Age of Post-Truth Politics“ (<http://www.nytimes.com/2016/08/24/opinion/campaign-stops/the-age-of-post-truth-politics.html>)

Další informace

Zpráva za rok 2016 a její stručné shrnutí jsou k dispozici na stránkách ESGAB (<http://ec.europa.eu/esgab/>).

Kontakt pro média

Máte-li zájem o rozhovor s předsedou ESGAB Marttim Hetemäkim, obraťte se prosím na sekretariát ESGAB: Steve Clarke (estat-esgab@ec.europa.eu), tel. +352 4301-32527.

Co je ESGAB?

ESGAB³ (Evropská poradní komise pro dohled nad statistikou) poskytuje nezávislý přehled o tom, jak je prováděn Kodex evropské statistiky. Jejím cílem je posilování profesní nezávislosti, integrity a odpovědnosti Evropského statistického systému, jež jsou klíčovými prvky kodexu, a zlepšování kvality evropských statistik. ESGAB má sedm členů. Mezi její úkoly patří mimo jiné příprava výroční zprávy pro Evropský parlament a Radu o tom, jak Eurostat a celý Evropský statistický systém provádějí kodex. ESGAB rovněž radí Komisi (Eurostatu), jak toto provádění zjednodušit.

Kodex evropské statistiky (kodex)

Kodex evropské statistiky⁴ stanovuje normy pro vývoj, vytváření a šíření evropské statistiky. Vychází při tom ze společné definice kvality statistik používané v rámci Evropského statistického systému (ESS – tvoří jej národní statistické úřady a Eurostat). Kodex je samoregulačním nástrojem, který obsahuje 15 zásad týkajících se institucionálního prostředí, v němž národní statistické úřady i statistické úřady EU fungují, a tvorby a šíření evropských statistik. Na podporu jeho provádění byl pro každou zásadu vytvořen soubor ukazatelů osvědčených postupů.

Evropský statistický systém⁵ (ESS) je partnerství tvořené statistickým úřadem Evropské unie, tj. Komisí (Eurostatem), a národními statistickými úřady a dalšími vnitrostátními orgány, jež v jednotlivých členských státech odpovídají za vývoj, vytváření a šíření evropských statistik.

Vzájemná hodnocení

Vzájemná hodnocení⁶ jsou součástí strategie Evropského statistického systému pro provádění kodexu. Cílem je posílit integritu, nezávislost a odpovědnost statistických úřadů v rámci ESS. První kolo vzájemného hodnocení se uskutečnilo v letech 2006–2008 a druhé kolo v letech 2013–2015. Obě kola se týkají všech členských států EU a zemí ESVO. Evropská poradní komise pro dohled nad statistikou (ESGAB) provedla hodnocení Eurostatu s použitím metodiky vypracované pro vzájemná hodnocení národních statistických úřadů, avšak s některými úpravami zohledňujícími zvláštní postavení Eurostatu.

³ <http://ec.europa.eu/esgab>.

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5922018/10425-CS-CZ.PDF>

⁵ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/european-statistical-system/overview>.

⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/peer-reviews>.